

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7290/07

בפני :
כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט ע' פוגלמן

העותרת :
דטה חוק ומשפט בע"מ

נ ג ד

המשיבים :
1. הנהלת בתי המשפט
2. נבו הוצאה לאור בע"מ

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת :
עו"ד ח' הרציג
עו"ד ר' פרקש

בשם המשיבה 1 :
עו"ד ת' עציון

בשם המשיבה 2 :
עו"ד א' פוזנר

פסק-דין

השופט ע' פוגלמן:

עניינה של עתירה זו בדרישת העותרת להורות להנהלת בתי המשפט, היא המשיבה 1 בהליך זה (להלן: המשיבה) לנקוט בהליכים משפטיים נגד נבו הוצאה לאור בע"מ – המשיבה 2 בהליך שלפנינו (להלן: נבו) – על מנת "לאכוף את זכויותיה" של המשיבה בעיבודים הממוחשבים המופיעים באתר האינטרנט של נבו בתצורה זהה לזו שבה התפרסמו פסקי דין בחוברות פסקי הדין הרשמיות (להלן: חוברות הפד"י).

1. בשנת 1997, בעקבות זכייתה של נבו במכרז שפרסמה המשיבה, נחתם בין צדדים אלה הסכם, שנועד להסדיר את פרסומן של חוברות הפד"י, הכוללות את פסק הדין עצמו, תמצית פסק הדין ורשימת הפניות, הערות ומפתחות (להלן: ההסכם). במאמר מוסגר ולמען השלמת התמונה יוזכר, כי בשנים שקדמו לחתימת הסכם זה, התקשרה המשיבה עם גורמים אחרים לשם הפצת חוברות הפד"י. בהסכם הובהר כי המדינה היתה בשעתו בעלת זכויות היוצרים בפסקי הדין ובהחלטות של בתי המשפט ובתי הדין בישראל. בהתאם לכך, הובהרו, בסעיף 6 להסכם, זכויות השימוש של נבו ובכללן הזכות להדפיס, להוציא לאור, להפיץ, לתרגם ולמכור קבצים של פסקי דין נבחרים. במהלך השנים החלה נבו לעשות שימוש בעיבודים הממוחשבים באתר האינטרנט המסחרי שלה. להשקפת המדינה, יש בהוראות ההסכם כדי לאסור על נבו לעשות שימוש מסחרי בעיבודים הממוחשבים של פסקי הדין בתצורת פד"י באתר האינטרנט שלה. לטעמה, התוספות שנעשו על-ידי נבו אינן עולות כדי יצירה מקורית עצמאית או יצירה נגזרת המקיימת את דרישת המקוריות כאמור בחוק זכות יוצרים 1911, ובהמשך בחוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007 (להלן: חוק זכות יוצרים או החוק). בצד האמור, המשיבה אינה חולקת על כך שלנבו זכות יוצרים בתמציות פסקי הדין המוכנות על ידה ("רציו"). לפיכך, דרשה המשיבה בשעתו מנבו להפסיק לעשות שימוש בעיבודים אלה. זו גם השקפת העותרת. נבו טענה מצדה כי זכויות היוצרים בפסקי הדין, כפי שאלה התפרסמו בחוברות הפד"י, נתונות לה, בשל השינויים השונים שהכניסה בפסקי הדין. תקפו של ההסכם בין הצדדים פקע בשנת 2005. בשנת 2006 פרסמה המשיבה מכרז חדש לעיבוד, עריכה והפצה של פסקי דין נבחרים של בית המשפט העליון. למכרז זה, ולשלושה מכרזים נוספים שפורסמו בעקבותיו, לא הוגשו הצעות כלשהן. בעקבות כשלון מכרזים אלה נחתם ביום 6.5.08 הסכם נוסף בין המשיבה לנבו, לאחר שניתן לכך אישור ועדת הפטור המכרזית שליד החשב הכללי במשרד האוצר להתקשרות בפטור ממכרז (להלן: הסכם 2008). בהסכם 2008 נקבע כי "לספק שמורה הזכות הבלעדית לפרסם את פסקי הדין הפד"י בנייר, באינטרנט או בכל מדיה ודרך אחרת". הסכם זה פקע ביום 6.5.09. בשלב זה לא קיים עוד הסכם תקף בין המשיבה לבין נבו. המשיבה פועלת בימים אלה על מנת להתקשר עם גורם אחר בהסכם חדש בקשר לעריכה, פרסום והפצה של פסקי דין בעתיד.

כאן המקום לציין כי ביום 25.11.07 פורסם חוק זכות יוצרים. החוק מחליף את חוק זכות יוצרים 1911, שעליו נסמכה עמדת המשיבה שלפיה הזכויות ביצירות כגון

פסקי דין נתונות למדינה. סעיף 6 לחוק, שכותרת השוליים שלו הינה "פרסומים רשמיים" קובע לאמור:

"על אף הוראות סעיף 4, לא תהא זכות יוצרים בחוקים, בתקנות, בדברי הכנסת ובהחלטות שיפוטיות של בית משפט או של כל רשות שלטונית המפעילה סמכות שפיטה על פי דין".

סעיף 78 לחוק קובע הוראות תחולה והוראות מעבר.

טיעוני הצדדים

3. העותרת הינה חברה פרטית המפעילה אתר אינטרנט משפטי למנויים, וככזו היא מתחרה בנבו, בצד גופים נוספים שעוסקים בהפצה מסחרית של מידע משפטי למנויים. העותרת, אשר בינה לבין נבו סכסוך מסחרי שאף הגיע לערכאות, פנתה למשיבה בדרישה למנוע מנבו להמשיך ולפרסם את "הפסיקה הרשמית" באתר האינטרנט הפרטי שלה. זו גם דרישתה בעתירה שלפנינו. לטענתה, פרסום זה מהווה חריגה מההרשאה שניתנה לנבו בהסכם, שממנה נובעת חובתה של המשיבה לנקוט בכל האמצעים הנדרשים על מנת למנוע. לדידה, תפקידה של המשיבה ליצור שוויון בהעמדת משאב השייך למדינה, במקרה זה פסקי הדין של בתי המשפט הפועלים במדינת ישראל. אי עמידתה של המדינה על זכויותיה פוגעת בשוויון ומקנה לנבו יתרון בתחרות המסחרית מול העותרת ושכמותה. עוד מציינת העותרת כי המדינה עצמה מכירה בכך שנבו הפרה את ההסכם עימה, ואף על-פי כן נמנעת היא מלדרוש אכיפתו. מכאן דרישתה של העותרת, כמפורט ברישא, כי בית משפט זה יורה למשיבה לנקוט בהליך משפטי נגד נבו, לאכיפת זכויותיה לפי ההסכם.

4. המשיבה מצידה מציינת כי לעת הזאת החליטה כי אין מקום לנקיטה בהליכים נגד נבו. עמדה זו מבוססת על מספר שיקולים אותם פרשה לפנינו. המשיבה הבהירה כי התחשבה בשינוי במצב המשפטי שלפיו אין זכויות יוצרים בפסקי הדין נתונות עוד למדינה. לכך הוסיפה כי פסקי דין והחלטות של בתי המשפט השונים מתפרסמים באתר האינטרנט של המשיבה ואף נמסרים לחברות המסחריות העוסקות בכך, וביניהן העותרת, לשימוש פרטי ומסחרי. להשקפתה, עריכת שקלול ובחינת הסיכויים והסיכונים בהליך משפטי, והתחשבות במשאבים העומדים לרשות המשיבה, הביאה אותה לידי מסקנה כי לעת הזו אין מקום לפתיחת הליך משפטי. המשיבה סבורה כי החלטתה מצויה במתחם הסבירות וכי אין לכפות עליה קיומו של הליך משפטי אשר

לטעמה לא נכון לנהלו, על מנת לשפר את מצבה של העותרת בתחרות המסחרית עם נבו.

5. נבו מצדה מציינת כי מאז הגשת העתירה חל שינוי הן במצב המשפטי, עם קבלת חוק זכות יוצרים כאמור; הן במצב העובדתי – הסכמי נוכח ההתקשרות בהסכם 2008 והוראותיו המתירות לה פרסום הפד"י גם באינטרנט. נבו מציינת כי ספק אם בית משפט זה, בהליך בג"צ, הינו הפורום הנאות להכריע בשאלת פרשנות ההסכמים וזכות היוצרים. נבו מוסיפה וטוענת כי העותרת פעלה בחוסר ניקיון כפיים משעשתה שימוש בחומר שנטלה מאתר נבו, עד שהדבר נאסר עליה בצו של בית המשפט האזרחי. להשקפתה, זכויות היוצרים בפסקי הדין שעובדו על ידה, מוקנות לה. בנפרד מכך, למדינה מוקנה שיקול דעת רחב בשאלת נקיטת הליכים אזרחיים, ואין יסוד להתערב בכך בהיעדר חוסר תום לב בהפעלתו.

דיון

6. אין מחלוקת כי המשיבה, שהינה רשות שלטונית, חייבת לנהוג בסבירות, בהגינות ובשוויון. כך בהפעלת סמכויותיה בכלל, כך גם בהעמדת פסקי הדין לרשות הציבור בפרט. ואמנם, בדרך זו פעלה המשיבה. ודוק: ההסכם נושא הדיון הוא פרי מכרז שנערך, כאמור, בשנת 1997 ונתן לכל גורם מעוניין הזדמנות שווה להתחרות על הסדרת הוצאה לאור של חוברות הפד"י. בצד האמור, מעמידה המשיבה את פסקי הדין לשימוש הציבור כולו. פסקי הדין והחלטות בתי המשפט מתפרסמים באותה תצורה שבה הם נחתמים על-ידי השופטים, באתר האינטרנט של המשיבה ואף נמסרים לכל החברות המסחריות, לרבות העותרת, לשימוש פרטי ומסחרי.

7. המחלוקת בין הצדדים מתמקדת בנושא אחר, והוא דרישת העותרת מן המשיבה למצות את זכויותיה ולנקוט בהליך משפטי נגד נבו על מנת ליצור תנאים שווים לתחרות מסחרית בין העותרת לבין נבו. הגם שהמשיבה אינה מופקדת על הבטחת שוויון התחרות בין גורמים מסחריים בשוק המידע המשפטי למנויים, הרי נוכח מעמדה הנורמטיבי של התחרות בשיטת המשפט שלנו (ראו בג"צ 4915/00 רשת חברת תקשורת והפקות (1992) בע"מ נ' ממשלת ישראל, פ"ד נד(5) 451, 463-464 (2000)), מקובל עלי כי זהו שיקול שעל המשיבה לשקלו. ברור – עם זאת – שזהו שיקול אחד בלבד, שאותו יש לשקול בצד שיקולים אחרים השייכים לעניין, בבוא המשיבה לקבל החלטה בדבר נקיטה בהליך אזרחי בכל נקודת זמן. נקיטה בהליך משפטי היא עניין שמעצם טיבו נתון לשיקול דעת רחב של יוזם ההליך. בצד האמור, הגם ששיקול הדעת בדבר נקיטה

בהליך מסור לרשות, אין צריך לומר כי החלטתה צריכה להיות מבוססת על הוראות הדין, ולעמוד במבחן העקרונות הכלליים של המשפט המינהלי. על הרשות לפעול בהגינות, בתום לב, ולשקול שיקולים עניינים בלבד, תוך ייחוס משקל ראוי לכל אחד משיקולים אלה, באופן שהחלטה תימצא בגדרי מתחם הסבירות.

8. מן הכלל אל הפרט: המשיבה הציגה לפנינו את השיקולים העומדים בבסיס ההחלטה שלא לנקוט, בנקודת הזמן הנוכחית, בהליך משפטי נגד נבו. המשיבה התחשבה בשינוי שחל במצב המשפטי, שלפיו אין זכויות היוצרים נתונות עוד למדינה ופסקי הדין הם נחלת הכלל, ונתנה דעתה לכך שההתקשרות עם נבו הסתיימה והתקשרות חדשה עימה לא עומדת על הפרק. המשיבה פועלת לגיבוש הסכם חדש, מול גורם אחר, שבמסגרתו תוסדר גם שאלת השימוש בעיבודים ממוחשבים. משקל של ממש ניתן גם לעובדה שכלל פסקי הדין מועמדים לרשות הציבור, כפי שהובהר לעיל. המשיבה הביאה בחשבון אף את טענותיהן של העותרת ושל נבו, על רקע הסכסוך המסחרי המתנהל ביניהן. בנוסף נשקלו הסיכויים והסיכונים של הליך אזרחי, אם יינקט, עלויותיו והשלכותיו האפשריות, על רקע המשאבים העומדים לרשות המשיבה. בעניין אחרון זה של הערכת סיכויים וסיכונים, מקובל עלי כי המשיבה אינה חייבת לחשוף ברבים את הערכותיה באשר לנקודות התורפה שלה בהליך משפטי אפשרי, מקום שבו אין לשלול קיומו של הליך משפטי מעין זה בעתיד, שכן הדבר יעמיד אותה בנקודת נחיתות בלתי מוצדקת כלפי הצד השני להליך, ככל שיינקט.

9. לאחר ששקלנו את טיעוני הצדדים, לא מצאנו עילה להתערבותנו בהחלטת המשיבה. כאמור, לרשות מוקנה שיקול דעת רחב בשאלה אם יש מקום לנקוט בהליך אזרחי, ובאיזו נקודת זמן. ההחלטה נבחנת על רקע מערך שיקולים מורכב המתייחס הן לסיכויי ההצלחה של ההליך, והן לשיקולים של אינטרס הציבור – במישורים שונים – על רקע מדיניות האכיפה הכוללת והמשאבים המוקצים לכך. כפי שנפסק, "קיים יחס הפוך בין היקפו של מתחם שיקול הדעת הנתון לרשות, לבין מרחב הביקורת השיפוטית על אופן הפעלתו. ככל ששיקול הדעת רחב יותר, כך היקף הביקורת השיפוטית על סבירותו הולך וצר" (בג"צ 5669/07 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, סעיף 22 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (לא פורסם, 26.2.08); ראו גם בג"ץ 2624/97 ידיד נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא(3) 71, 78 (1997)).

10. מוכנים אנו להניח לטובת העותרת כי בנסיבות העניין ניצבו לפני המשיבה מספר דרכי פעולה, שכל אחת מהן מצויה במתחם הסבירות, וכי גם ההחלטה לנקוט בהליך אזרחי נגד נבו היתה בגדרו של מתחם זה. מכל מקום, בהינתן דפוס הביקורת

השיפוטית בעניין זה, אין בידנו לקבוע – על רקע השיקולים שאותם פירטה המשיבה – כי החלטתה חורגת ממתחם הסבירות במידה המצדיקה התערבותו של בית משפט זה. הדברים יפים על דרך קל וחומר, מקום שהחלטה נוגעת אך לנקודת הזמן הנוכחית, ואינה שוללת נקיטת הליכים בעתיד, ככל שהדבר יימצא לנכון.

11. סיכומם של דברים: בהיעדר עילה להתערבותנו החלטנו לדחות את העתירה.

בנסיבות העניין, אין אנו עושים צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ב בניסן התש"ע (6.4.2010).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט